Nga Mal Berisha

NJË VEPËR MONUMENTALE E DIRIGJENTIT TONË TË NJOHUR, ENO KOÇO

KOLEKSIONI I ENO KOÇOS ME 18 DISQE TË MUZIKËS SHQIPTARE – 1979 – 2022

"Mos pyesni se çfarë ka bërë vendi yt për ty?
Pyet: Çfarë ke bërë ti për vendin tënd?"

J.F.Kennedy

Shprehja e sipërpërmendur e Presidentit Amerikan J. F. Kennedy nuk mund të gjejë një shprehje më bindëse të saj sesa në veprën e dirigjentit tonë të nderuar, Eno Koço.
Në trashëgiminë kulturore dhe artistike të popullit tonë, zënë vend të veçantë një sërë veprash që, falë vlerave të tyre të jashtëzakonshme, janë shndërruar tashmë në monumente të përjetshme. Ndër to mund të veçojmë: Monumentin e Skënderbeut në Krujë, vepër e skulptorit të njohur Janaq Paço; Shtatoren madhështore të Isa Boletinit në Shkodër, punuar nga Shaban Hadëri; në fushën e skulpturës, gjithashtu spikat "Motra Tone" e Kolë Idromenos, ndërsa në pikturë, mbresë lë "Refugjatët" e Abdurrahim Buzës.
Në muzikë, vepra monumentale si opera "Mrika" e Prenk Jakovës dhe muzika e filmit "Skënderbeu" e Çesk Zadesë mbeten gurë kilometrikë të artit tonë kombëtar. Po ashtu, në

fushën e koreografisë, shkëlqejnë vallet shqiptare të mjeshtrit Panajot Kanaçi.

Të gjitha këto vepra përfaqësojnë jo vetëm mjeshtërinë individuale të autorëve të tyre, por edhe shpirtin krijues dhe identitetin artistik të kombit tonë.

Këtyre veprave monumentale, që pasurojnë trashëgiminë tonë kulturore, u është shtuar së fundmi edhe një perlë e re: Koleksioni i Veprave Muzikore të dirigjuara nga artisti ynë i shquar, Eno Koço.

Ky koleksion, më shumë se një përmbledhje interpretimesh, është një "monument i tingullit" që i shtohet dinjitetshëm mozaikut të vlerave tona kombëtare.
Ai meriton të zërë vend në të gjitha fonotekat e institucioneve muzikore shqiptare, në bibliotekat e shkollave të muzikës, në arkivat e çdo familjeje shqiptare që ruan me krenari gjurmët e kulturës sonë, dhe padyshim, në koleksionet e studiuesve të huaj që e vlerësojnë trashëgiminë muzikore shqiptare të shekullit të kaluar.

Fjala është për një koleksion të jashtëzakonshëm prej 18 disqesh, që përmbledh krijimtarinë muzikore të kompozitorëve shqiptarë nga të dy anët e kufirit – në Shqipëri dhe Kosovë – të interpretuara nga Orkestra Simfonike e Tiranës dhe ajo e Prishtinës, në periudhën kohore 1979–2022, nën drejtimin mjeshtëror të dirigjentit Eno Koço.

Ky koleksion përfaqëson një punë titanike, që përfshin mbledhjen, sistemimin, digjitalizimin, djegien në disqe, si dhe përgatitjen me shumë kujdes dhe shije estetike të një kutie përmbledhëse, e denjë për këtë trashëgimi të çmuar kombëtare.

Një vepër kolosale që meriton të nderohet dhe të ruhet me përkushtim në çdo institucion kulturor dhe muzikor shqiptar. Edhe pse ndalimi te përmbajtja e secilit disk do të kërkonte më shumë hapësirë sesa lejon ky format informativ, disa pika të veçanta meritojnë të përmenden. Ndër to, veçanërisht bie në sy disku i kushtuar veprës muzikore të Fan Nolit – një dimension pak i njohur i figurës së tij, që e paraqet atë jo vetëm si dijetar, udhëheqës shpirtëror dhe përkthyes brilant, por edhe si kompozitor. Po aq domethënëse janë edhe përfshirjet nga krijimtaria klasike e interpretuar nga artistët shqiptarë në Kosovë, të cilat pasqyrojnë thellësinë dhe pasurinë kulturore të një treve që shpesh ka qëndruar jashtë vëmendjes që meriton. Veprimtaria e Eno Koços është tashmë e njohur për çdo dashamirës të muzikës shqiptare. Një paraqitje e plotë biografike e tij në këtë rast do të ishte e tepërt, por nuk mund të lihet pa u theksuar se ai ka qenë dhe mbetet një ndër figurat më të spikatura të brezit të vet. Biri i sopranos së shquar shqiptare, Tefta Tashko Koço – një ikonë e papërsëritshme e muzikës së viteve ‘30–‘40 – Enoja,

ndonëse e humbi të ëmën në moshë të vogël, e trashëgoi dhuntinë e saj dhe i kushtoi tërë jetën artit muzikor. Me përkushtim, disiplinë dhe vizion, ai e shndërroi këtë trashëgimi në një mision kulturor që ka kapërcyer kufijtë e kohës dhe të hapësirës shqiptare.

Për dekada me radhë, Eno Koço ka drejtuar me mjeshtëri orkestrat simfonike shqiptare, duke lënë gjurmë të thella në historinë e muzikës sonë. Që prej fillimit të viteve të demokracisë, ai ka ndarë jetën dhe aktivitetin profesional mes Shqipërisë dhe Mbretërisë së Bashkuar, ku vijon të ushtrojë me pasion talentin dhe mjeshtërinë e tij si dirigjent. I palodhur në përpjekjet për të evidentuar dhe promovuar vlerat e muzikës sonë serioze, Eno Koço nuk i është ndarë kurrë misionit të tij artistik. Dëshmi e kësaj përkushtimi është edhe koleksioni i sapodalë nga prodhimi, një përmbledhje madhështore prej 18 disqesh, që përfaqëson një pasuri të çmuar për trashëgiminë muzikore shqiptare.

Koleksioni prej 18 disqesh të muzikës së përpunuar dhe të dirigjuar nga Mjeshtri Eno Koço përmban:

1. Valle Simfonike Shqiptare
2. Suitë Simfonike Shqiptare
3. Krijime Simfonike Shqiptare – Rapsodi, Uvertura, Fantazi, Skerco, Koncert për Orkestër

4. Simfonia “Gjergj Kastrioti – Skënderbeu” nga Aleksandër Peçi
5. Koncerte Instrumentale me Orkestër
6. Pjesë Instrumentale me Orkestër
7. Harqet e Orkestrës Simfonike të RTSH-së
8. Këngë Lirike Shqiptare – Arie klasike shqiptare dhe të huaja
9. Këngë Tradicionale Shqiptare me interpretimin e këngëtarëve lirikë shqiptarë
10. Gaqo Çako – Përmbledhje me arie klasike
11. Teuta Koço & Hubert Wild – Pjesë vokale klasike
12. Krijime Instrumentale dhe Simfonike të Huaja (I)
13. Krijime Instrumentale dhe Simfonike të Huaja (II)
14. Krijime Instrumentale dhe Simfonike të Huaja (III)
15. Çesk Zadeja – Tetë vepra simfonike dhe vokale
16. Çesk Zadeja – Tri skica simfonike “Skënderbeu” (muzikë filmi)
17. Fan Noli në Muzikën Klasike
18. Kompozitorë Kosovarë me Orkestrën Simfonike të RTSH-së

Një punë kaq e vyer, një korpus i vërtetë trashëgimie që përmbledh krijimtarinë e muzikantëve shqiptarë ndër më shumë se katër dekada, përbën një fond të artë të kujtesës sonë kolektive – themel i pashmangshëm për ta kuptuar atë

që mban në këmbë çdo komb të qytetëruar: kulturën dhe identitetin e tij shpirtëror.

Me këtë koleksion monumental, Eno Koço ka bërë diçka më shumë se sa një përmbledhje muzikore: ai ka sfiduar në mënyrë të vetëdijshme dhe të qëndrueshme prirjen e rrezikshme për të harruar vetveten, për t'u shkëputur nga rrënjët dhe për të humbur kujtesën historike të një kombi që ka ditur të krijojë art të denjë për t'u nderuar në çdo skenë të botës.

Ky tekst dhe ky koleksion janë një reflektim i qartë i kontributit të një artisti të shquar, i cili, përmes talentit, përkushtimit dhe vizionit të tij, i ka dhënë trashëgimisë kulturore dhe muzikore shqiptare një pasuri që do të mbetet referencë për brezat që vijnë.

Edhe pse në moshën kur "pleqëria kërkon paqe", Mjeshtri i Madh Eno Koço nuk pushon së kontribuari për vendin dhe kulturën që e ka formuar. Ai përmbush çdo ditë, me dinjitet e përkushtim, thënien e pavdekshme të Presidentit John F. Kennedy, me të cilën e nisëm këtë shkrim:

> *"Mos pyet çfarë ka bërë vendi yt për ty. Pyet çfarë ke bërë ti për vendin tënd."*

Eno Koço e bën këtë shkëlqyeshëm – çdo ditë, me vepra, jo me fjalë.

Ky koleksion prej 18 disqesh është një përmbledhje madhështore e punës së tij shumëvjeçare, një përmbushje e ëndrrës së tij jetësore si muzikant dhe si atdhetar.
18 disqet janë dëshmi e gjallë e dashurisë së tij për muzikën, për vendin dhe për kujtesën tonë kolektive.

Faleminderit Maestro!
Me nderim dhe mirënjohje,
Mal Berisha